

УДК 37.091.21:005.8

Наталія Степанець,
ORCID iD 0000-0002-5920-9875
доцент кафедри теорії й методики
дошкільної та початкової освіти
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
вул. Адміральська, 4-а, 54001
Миколаїв, Україна
nataliia.stepanets@moippro.mk.ua

Любов Погорєлова,
ORCID iD 0000-0002-8462-7737
методист навчально-методичної
лабораторії акмеології
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
вул. Адміральська, 4-а, 54001
Миколаїв, Україна
liubov.pohorelova@moippro.mk.ua

УПРОВАДЖЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПРОЄКТУ «ВЧИМОСЯ ЖИТИ РАЗОМ» НА МИКОЛАЇВЩИНІ

У статті висвітлено основну мету, завдання та вектори впровадження Всеукраїнського проєкту «Вчимося жити разом». Автори розкривають форми впровадження проєкту в розбудову шкільної освіти Миколаївщини на засадах ідей і положень Концепції «Нова українська школа». Технологічною базою проєкту є освіта на основі набуття життєвих навичок, розвиток яких є актуальним у контексті реалізації ідей нової української школи. Освіта на основі розвитку життєвих навичок є успішною педагогічною технологією, яка залучає учнів до освітнього процесу як активних суб'єктів. Методи навчання орієнтовані на інтерактив. Подано етапи впровадження проєкту в початковій школі, сформульовано основні напрями роботи з педагогами основної та старшої школи Миколаївщини. Науково-методичний супровід проєкту забезпечує портал превентивної освіти. Потужною базою для підготовки педагогів до подальшого впровадження в закладах загальної середньої освіти тренінгового курсу, розробленого авторами проєкту, є Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: гармонійне двопівкульове цільодинамічне мислення; життєві навички; компетентне навчання; освіта на основі набуття життєвих навичок (ООЖН); освітні ресурси; післядипломна підготовка педагогічних працівників.

© Степанець Н. М., Погорєлова Л. В., 2021

Вступ. Проблеми соціального розвитку особистості та збереження здоров'я є надзвичайно актуальними нині в усьому світі, адже людство вперше переживає пандемію коронавірусу COVID-19 в умовах практично миттєвого поширення хвороби,

коли здоров'я кожного залежить від поведінки всіх.

У визначенні основних напрямів державної політики щодо формування нової якості життя громадян України на перше місце поставлено розвиток системи охорони здоров'я та впровадження пріоритетів щодо формування здорового способу життя в дітей та підлітків. Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020 схвалено «Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в новій українській школі. Широкомасштабний проєкт зазначеного документа реалізується спільними зусиллями державних органів, органів місцевого самоврядування та громадськості (Указ Президента, 2020).

Згідно з листом МОН України від 20.07.2020 № 1/9-385 «Деякі питання організації виховного процесу у 2020/2021 н. р. щодо формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок» рекомендовано «впроваджувати апробовані передовою міжнародною та вітчизняною практикою профілактичних стратегій формування життєвих навичок, розроблення нових і вдосконалення чинних програм та методик розв'язання наркотичних алкогольних проблем згідно з вимогами МОН України до наукових, науково-методичних та освітніх видань» (Страшко С. В., 2018, с. 87).

Особливості формування в молоді ціннісного ставлення до здоров'я розкриваються у психолого-педагогічних дослідженнях І. Д. Бега, Г. Г. Ващенко, О. О. Єжової, Р. І. Купчинова, С. В. Лапаєнко, С. О. Омельченко, Н. В. Паніної, Т. М. Титаренко, Н. Б. Бібік та ін.

Здоров'я як особистісну та соціальну цінність розглядають А. М. Гольцев, Б. М. Ольшанський, О. І. Ісакова. Проблеми збереження здоров'я дітей та учнівської молоді засобами здоров'язберезувальних технологій – В. В. Гузь, С. С. Жейнова, Ю. О. Садовниченко, В. В. М'ясоєдов та ін.

Розвиток учнів засобами здоров'яформувальної педагогічної технології описано в публікаціях В. В. Оніпко, Н. Г. Пилипенко. Безпечну поведінку та профілактику ризикованої поведінки досліджують О. В. Булгакова, В. М. Оржеховська. Здоров'язбережувальні компоненти уроку розглядає О. Я. Митник. Виховання валеологічних цінностей дітей-підлітків у процесі навчальної та позаурочної діяльності досліджує О. В. Єресько. Особливості впровадження педагогічної технології «освіта на основі набуття життєвих навичок» (ООЖН) в освітній простір школи засобами всеукраїнського проєкту «Вчимося жити разом» представлено в публікаціях Т. В. Воронцової, В. С. Пономаренка та ін.

Огляд педагогічних та культурологічних видань дозволяє стверджувати, що нині є гострою потреба не тільки в дослідженні процесу формування й розвитку у школярів культури здоров'я, соціальної компетентності та відповідальності за здоров'я й безпеку інших людей, уміння мирно вирішувати конфлікти, а й можливості його вдосконалення, зумовлених глибоким теоретичним осмисленням проблеми й розробленням нових методологічних підходів до викладання навчальних предметів у початковій, основній та старшій школі.

Мета статті: представити результати впровадження всеукраїнського проєкту «Вчимося жити разом» у розбудову шкільної освіти Миколаївщини на засадах ідей і положень Концепції «Нова українська школа».

Відповідно до мети визначено такі завдання статті:

1. Розкрити можливості використання освітніх ресурсів проєкту «Вчимося жити разом» для компетентного навчання вчителів і учнів основної та початкової школи в закладах загальної середньої освіти області.
2. Продемонструвати ефективність тренінгових технологій із викорис-

танням освітнього ресурсу проєкту «Вчимося жити разом» для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, формування здоров'язбережувальної, соціальної та громадянської компетентностей.

3. Обґрунтувати доцільність використання освітнього ресурсу проєкту в пілотних класах Нової української школи.

- Одним із важливих напрямів виховання молодого покоління України є формування здорового способу життя та профілактика негативних явищ в учнівському та молодіжному середовищах. «Така робота має бути науково обґрунтованою і спрямованою на усвідомлення молоддю цінності власного і громадського здоров'я як ресурсу життя окремої людини, так і країни в цілому. А також – створення умов щодо запобігання небезпечної поведінки, вироблення вмінь та навичок здорового способу життя, упровадження ефективних методик роботи в молодіжному середовищі та відповідної підготовки спеціалістів, які працюють з молоддю», – зазначено в методичних рекомендаціях «Формування здорового способу життя молоді» спеціалістами Державного інституту сімейної та молодіжної політики (Андріюченко Т., Вакуленко О., Волков В., Дзюба Н., Коляда В., Комарова Н., Пієша І., Тілікіна Н., 2018, с. 6).

Як «видатне досягнення» визначено міжнародними експертами впровадження освітньої технології «Освіта на основі розвитку життєвих навичок» у навчальні плани шкіл України. ООЖН упроваджують понад 80 країн світу. В українському освіт-

ньому просторі особливості її впровадження в освітній простір школи представлено в публікаціях Т. В. Воронцової, В. С. Пономаренка (Воронцова Т. В., Пономаренко В. С., 2017, с. 11).

Метою сучасного розвитку є формування, а точніше мотивація гармонійного, цілісного, екологічного здорового типу мислення, заснованого на усвідомленому сукупному володінні логічним (лівопівкульовим) і образним (правопівкульовим) мисленням: «Це той тип мислення, який може дати людині цілісну картину світу. Реальним результатом освітнього процесу слід вважати навчання людини користуватися дискурсивно-логічними, інтуїтивними та цільодинамічними (сукупно логічним і образно-інтуїтивним) методами мислення при вирішенні різноманітних життєвих, навчальних, виробничих, соціальних, універсальних завдань». Поняття «цілісне мислення» визначає, як сукупна робота двох півкуль мозку стає не тільки вмінням індивіда, але і звичайним усвідомленим прийомом, методом виконання різноманітних завдань, методологізацію мислення людини.

«Посилення процесуальної сторони навчання, у розв'язанні якої провідна роль надається готовності вчителя до проектування та побудови педагогічного процесу на основі культурологічного й аксіологічного підходів, які залишатимуться пасивними без впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітнє середовище», – зазначає Л. Г. Горяна (Матеріали другого міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління», 2018, с. 52).

Вочевидь, здоров'язбереження є необхідною складовою освітнього процесу нині. Проте сучасне покоління здобувачів освіти є досить вимогливим і потребує особливих підходів та інноватики в технологіях навчання.

До здоров'язбережувальних освітніх технологій, на думку Т. Г. Шаповалової, належать технології, використання яких в ос-

вітньому процесі йдуть на користь дитині. Це прийоми, методи, які не завдають шкоди здоров'ю учнів і педагогів, створюють їм безпечні умови перебування, навчання та роботи в освітньому закладі; технології, що засновані на вікових особливостях пізнавальної діяльності учнів, оптимальне поєднання рухових і статичних навантажень, створення емоційно сприятливої атмосфери, формування позитивної мотивації до навчання, культивування в учнів знань із питань здоров'я (Шаповалова Т. Г., 2012, с. 196).

ООЖН – це ефективна педагогічна технологія, надзвичайно популярна у багатьох країнах світу, зокрема у США, Західній Європі та на пострадянському просторі. Вона спрямована на формування здорової та просоціальної особистості, гармонійно поєднує функції виховання (формування ідентичності, цінностей та переконань) і розвиток соціально-психологічних компетентностей учнів (їхніх знань, умінь, навичок). Це сприяє формуванню своєрідного «поведінкового імунітету» до ризикованої поведінки. Навчання здоров'я на основі розвитку життєвих навичок має на меті позитивні зміни в поведінці учнів. Воно передбачає зміни не лише в знаннях, а й у ставленнях і навичках, які стимулюватимуть ці бажані поведінкові зміни (Воронцова Т. В., Пономаренко В. С., 2017, с. 35).

ООЖН – це синтез найуспішнішого педагогічного досвіду й досягнень психологічної науки, передусім гуманістичної психології та теорії соціального впливу. Зазначені характеристики повною мірою відповідають ідеям і положенням Концепції «Нова українська школа», вимогам нового Державного стандарту початкової освіти.

Розвиток психосоціальних компетентностей, які ще називаються ключовими життєвими навичками, сприяє формуванню ключових компетентностей, є запорукою фізичного, ментального та соціального благополуччя людини, її здатності відповідати на виклики сучасного світу.

Відповідно до Меморандуму про співпрацю між Міністерством освіти і науки України та Представництвом дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), у партнерстві з Громадською організацією «Дитячий фонд «Здоров'я через освіту» та Представництвом дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) у закладах загальної середньої освіти України впроваджується Всеукраїнський проєкт «Вчимося жити разом» (наказ МОН України від 21 квітня 2017 року № 624 «Про затвердження плану заходів на 2017 рік з реалізації спільного проєкту «Вчимося жити разом»).

Технологія ООЖН залучає учнів до освітнього процесу в ролі активних суб'єктів, а не пасивних споживачів інформації. Тому методи навчання орієнтовано на групу й індивідуальну діяльність, у процесі якої учні активно набувають сприятливих для здоров'я цінностей, знань, ставлень, умінь і навичок. Це дозволяє залучити до співпраці не лише активних учнів, а й тих, кого вважають слабкими чи пасивними» (Воронцова Т. В., Пономаренко В. С., 2019, с. 47).

Мета проєкту: поширення компетентнісного підходу в підготовці вчителів та забезпечення стійкості освіти з розвитку життєвих навичок дітей і підлітків України, використання освітніх ресурсів для компетентного навчання учнів та післядипломної підготовки педагогічних працівників (лист МОН України від 23 травня 2019 року № 1/11-4833).

Головні завдання відповідають двом напрямкам реалізації ідей проєкту: розвиток психосоціальних навичок учнів початкової і основної школи в курсі «Основи здоров'я» та у виховній роботі в закладах загальної середньої освіти та здійснення інтеграції навчальних курсів «Вчимося жити разом» у програми післядипломної підготовки вчителів та програми навчання учнів закладів загальної середньої освіти.

Курс спрямований на досягнення позитивних змін у знаннях, ставленнях, намірах, уміннях і навичках.

<i>Знання</i>	<i>Ставлення</i>	<i>Уміння/навички</i>
Обізнаність про природні потреби, права та обов'язки людини.	Позитивне ставлення до себе, свого життя та своїх життєвих перспектив.	Комунікація
Усвідомлення природи конфліктів, негативних наслідків їхньої ескалації.	Толерантність, прийняття інших поглядів, повага до культурних відмінностей	Асертивність
Здатність ідентифікувати причини конфліктів, способи їх мирного врегулювання.	Емпатія. Солідарність. Соціальна відповідальність.	Здатність до кооперації, групової взаємодії Критичне і творче мислення
Знання стадій конфлікту, поширених конфліктогенів, алгоритмів розв'язання конфліктів	Почуття справедливості та рівності	Аналіз проблем і прийняття рішень. Запобігання ескалації конфліктів. Конструктивне розв'язання конфліктів

Складено за джерелом
(Воронцова Т. В., Пономаренко В. С., 2017b, с. 5).

Координація упровадження всеукраїнського проекту на Миколаївщині здійснювалася департаментом освіти і науки Миколаївської облдержадміністрації (Демиденко Т.), курс навчання регіональних тренерів пройшли Н. М. Степанець, доцент кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти МОППО (початкова школа) та Л. В. Погорелова, методист навчально-методичної лабораторії акмеології Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (основна та старша школи).

Науково-методичний супровід автори та організатори всеукраїнського проекту здійснюють через портал превентивної освіти, де розміщено електронний комплект навчально-методичних матеріалів (програма курсу, посібник тренера, посібник учня та медіатексти до кожного тренінгу), розроблено онлайн-курс. Постійно оновлюються відеозаписи фрагментів уроків, практичних розробок уроків, презентація способів

використання медіатекстів тощо. У вільному доступі електронний формат підручників та методичних розробок видавництва «Алатон».

Реалізація проєктної діяльності. Початкова школа

Упровадження Проєкту в початковій школі здійснювалось у два етапи. *На I етапі* (2017–2018 рр.) МОППО визначив такі завдання:

- апробувати можливості розвитку соціальних навичок учнів початкових класів у навчальному курсі «Основи здоров'я» та виховній і позакласній роботі;
- популяризувати використання тренінгових технологій в освітньому процесі початкової школи та методичній роботі закладів освіти.

Очікувані результати I етапу впровадження Проєкту в початковій школі:

1. Упровадження в практику роботи вчителів початкових класів тренінгових технологій як засобу практико-діяльностного й компетентнісного підходів до викладання та організації методичної роботи в початковій школі.

2. Розроблення та виявлення можливостей використання освітніх ресурсів проєкту «Вчимося жити разом» у моделюванні інтегрованих уроків, тематичних днів (тижнів) для формування цілісного уявлення учнів про навколишній світ.

У 2017–2018 навчальному році створено обласну творчу групу вчителів початкових класів «Вчимося жити разом», до складу якої ввійшли представники різних регіонів області. На своїх засіданнях учасники творчої групи відвідували відкриті уроки та обмінювалися досвідом використання в освітньому процесі програм, посібників для вчителів і учнів видавництва «Алатон» і схвалених МОН України як матеріали для інтеграції в освітній процес (лист Інституту модернізації змісту освіти «Щодо використання освітніх ресурсів для компетентнісного навчання учнів і післядипломної підготовки педагогічних працівників» від 30 серпня 2016 року № 2.1./12-Г-696).

Досвідом використання тренінгових технологій на уроках української мови, математики та основ здоров'я ділилися під час проведення обласних семінарів-практикумів, занять університету методистів області, методичного активу початкової освіти. Відповідна інформація розміщувалася на сайті МОІППО та педагогічних виданнях (Репортаж з організаційно-мотиваційного семінару-практикуму (Миколаїв). – Учитель початкової школи, 2017, № 12, с. 3–8.)

II етап (2018–2022 рр.) упровадження проєкту «Вчимося жити разом» у початковій школі здійснювався в умовах упровадження ідей та положень Концепції «Нова українська школа» та проведення в області всеукраїнського експерименту «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в

умовах реалізації нового Державного стандарту початкової освіти».

Завдання МОІППО щодо реалізації мети проєкту в Новій українській початковій школі на II етапі:

1. Підвищення кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників щодо використання тренінгових технологій в освітньому процесі та методичній роботі.

2. Апробація в пілотних класах Нової української школи методики викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» та підручників для учнів початкових класів (автори: Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко, О. Л. Хомич та ін.).

3. Підготовка вчителів початкових класів області до викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» та використання відповідних підручників видавництва «Алатон» (у разі вибору).

Очікувані результати II етапу:

1. Використання освітніх ресурсів проєкту «Вчимося жити разом» із метою організації компетентнісного навчання учнів у рамках освітнього процесу Нової української школи, їх апробування в пілотних класах.

2. Збагачення та поширення досвіду вчителів початкових класів щодо формування життєвих навичок учнів на уроках із основ здоров'я (2–4 класи), у 1 класі – інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Підвищення кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників щодо використання тренінгових технологій в освітньому процесі й методичній роботі проводилося з активним залученням учителів початкових класів, учасників обласної творчої групи «Вчимося жити разом» м. Миколаєва, м. Первомайська, Первомайського, Новобузького, Очаківського, Новоодеського районів, які спільно з науково-педагогічними працівниками МОІППО проводили тренінги в центрах оперативного навчання вчителів початкових класів області.

Для ознайомлення з техніками розвитку життєвих навичок учнів Нової україн-

ської школи в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» у 2019 році працівники кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти Степанець Н. М. (доцент) та Рибачук О. А. (методист) пройшли навчання за проєктом «Вчимося жити разом» у формі 4-денного тренінгу та постійно популяризують одержану інформацію, використовують під час проведення навчань учителів початкових класів у рамках НУШ, у роботі зі слухачами курсів підвищення кваліфікації, учасниками методичних заходів.

Відповідно до Програми підготовки вчителів початкових класів НУШ (лист МОН України від 23 травня 2019 року № 1/11-4833) тренери використовували матеріали навчального модуля «Методика компетентнісного навчання за інтегрованим курсом «Я досліджую світ», представлені в проєкті «Вчимося жити разом».

У Літній школі педагогів-експериментаторів (2019 р.) проведено навчання щодо використання методики компетентнісного навчання за інтегрованим курсом «Я досліджую світ», авторськими підручниками та посібниками Т. В. Воронцової, В. С. Пономаренка (Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші, 2019).

На курсах підвищення кваліфікації вчителів початкових класів та викладання практико-діяльнісних, компетентнісних модулів («Формування комунікативної компетентності молодших школярів: практико-діяльнісний підхід», «Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: від експерименту до практики») активно застосовуються тренінгові технології з використанням навчальних кейсів проєкту «Вчимося жити разом».

На запити вчителів проводиться консультування вчителів початкових класів щодо викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» та використання обраних ними підручників Т. В. Воронцової, В. С. Пономаренко, О. Л. Хомич та ін. Особливої популярності серед учителів початкових класів щодо практичного використання набули медіаресурси проєкту «Вчимося

жити разом» (<https://is.gd/jSJW7k>), які стали найбільш необхідними в період дистанційного навчання під час карантину.

У 2020 році на курси вчителів початкових класів за проєктом «Вчимося жити разом» на порталі превентивної освіти зареєструвалися 36 педагогів області, 20 отримали сертифікати. Курси підвищення кваліфікації з використанням тренінгових технологій забезпечують навчання освітян сучасних методик викладання предметів, формують компетентного вчителя, педагога-фасилітатора.

Основна школа та старша школа

В основній школі проєкт «Вчимося жити разом» (далі – Проєкт) реалізується в контексті викладання предмета «Основи здоров'я», у старшій школі – за рахунок виховних годин.

Відповідно до мети та завдань Проєкту серед першочергових завдань його реалізації в Миколаївській області (основна та старша школи) визначено такі:

1. Навчання педагогів області методики розвитку життєвих навичок за проєктом «Вчимося жити разом».
2. Методичне та організаційне консультування вчителів основ здоров'я закладів загальної середньої освіти області, які впроваджують Проєкт.
3. Популяризація в освітньому середовищі інформації про всеукраїнський проєкт «Вчимося жити разом» у ЗЗСО в Миколаївській області.

Очікувані результати: оволодіння педагогами області методикою розвитку життєвих навичок, тренінговими технологіями та вдосконалення фахової компетентності вчителів основ здоров'я в контексті впровадження проєкту «Вчимося жити разом».

Співпрацю з педагогами організовано так:

- мотиваційна робота: онлайн-форум «Формування життєвих навичок учнів в умовах сучасного освітнього середовища (за проєктом «Вчимося жити разом»)» (2 за-

- сідання), школа фахової майстерності, обласний семінар «Освіта на основі розвитку життєвих навичок: особливості та перспективи впровадження», наставництво, консультації педагогів), щорічні методактиви «Методичний супровід викладання предмета «Основи здоров'я в умовах оновлення змісту освіти» для методистів науково-методичних установ та вчителів основ здоров'я;
- навчальна робота (курси підвищення кваліфікації вчителів основ здоров'я зі спецкурсом «Впровадження проєкту «Вчимося жити разом» (3 групи, сертифіковано 59 осіб), навчальні тренінги «Мето-

дика впровадження проєкту «Вчимося жити разом», компетентісно та діяльнісно орієнтований варіативний модуль «Методика навчання життєвих навичок за проєктом «Вчимося жити разом» (основна і старша школа) – 4 заходи, із них 2 виїзні, 83 особи сертифіковано);

- популяризація Проєкту (обмін досвідом між учасниками, розміщення інформації на сайті МОШПО).

Наразі триває впровадження Проєкту.

Про результати роботи, проведеної Миколаївським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти, свідчить збільшення кількості педагогів Миколаївщини, які пройшли онлайн-навчання та отримали електронний сертифікат.

Таблиця 2

Онлайн-навчання та сертифікація вчителів Миколаївщини за проєктом «Вчимося жити разом» на порталі превентивної освіти

№ з/п	Місто/район	Кількість зареєстрованих педагогів	Кількість педагогів, які отримали сертифікат
1.	м. Миколаїв	148	79
2.	м. Первомайськ, Первомайський район	160	130
3.	м. Очаків, Очаківський район	28	12
4.	м. Вознесенськ, Вознесенський район	81	62
5.	м. Южноукраїнськ	72	48
6.	Арбузинський	85	68
7.	Баштанський	204	112
8.	Березанський	169	123
9.	Березнегуватський	17	12
10.	Братський	114	89
11.	Веселинівський	60	46
12.	Вітовський	96	60
13.	Врадіївський	12	11
14.	Доманівський	51	33
15.	Єланецький	17	10
16.	Казанківський	43	24
17.	Кривоозерський	176	146
18.	Миколаївський	93	62
19.	Новобузький	119	90
20.	Новоодеський	117	97
21.	Снігурівський	77	51

Станом на вересень 2020 року на порталі превентивної освіти зареєструвалися 6 366 осіб від Миколаївської області, про-

йшли навчання та отримали сертифікат – 1 438 осіб.

Рис 1. Портал превентивної освіти

Опитування педагогів під час курсів підвищення кваліфікації свідчить про те, що Проєкт дає можливість професійного зростання, стимулює до саморозвитку як учителів, так і учнів. Забезпечення електронними посібниками та медіатекстами значно полегшує підготовку тренера до проведення занять, реалізацію освітніх завдань.

У закладах освіти, які впроваджують Проєкт, створено умови для його реалізації:

- виділено приміщення, що дає змогу проводити заняття у формі тренінгу;
- тренінги проводить педагог, який має сертифікат про проходження спеціальної підготовки для проведення занять за програмою;
- організовано позакласні акції, що підвищують прихильність учнів до здорового способу життя;
- діють чіткі правила про заборону куріння, агресивної поведінки, вживання алкогольних напоїв та інших психотропних речовин;
- здійснювалось анкетування «ДО» і «ПІСЛЯ» для оцінювання ефективності програми (Воронцова Т. В., Пономаренко В. С., 2017 а, с. 31).

Висновки. Отже, досвід використання навчальних ресурсів Проєкту для підготовки педагогічних працівників і в роботі з учнями закладів загальної середньої освіти дає змогу зробити такі висновки:

1. Типова програма навчальних тренінгів для вчителів за проєктом «Вчимося жити разом» та авторська методика викладання курсу «Я досліджую світ», підручники для учнів початкових класів (автори: Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко, О. Л. Хомич та ін.) сприяють засвоєнню учасниками освітнього процесу фундаментальних понять компетентної освіти в умовах предметно-інтегрованого навчання.

2. Вивчення можливостей та використання тренінгових технологій із впровадження освітнього ресурсу проєкту «Вчимося жити разом» значно підвищили кваліфікацію педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти щодо усвідомлення та використання практико-діяльного підходу в формуванні здоров'язберезувальної, соціальної та громадянської компетентностей учнів.

3. Використання в пілотних класах Проєкту в школі сприяє різнобічному розвитку дитини, її особистісному становленню, соціалізації відповідно до вікових особливостей і потреб, формування цінностей

та навичок роботи в команді, що повною мірою відповідає типовим освітнім програмам Нової української школи та Державному стандарту початкової освіти.

Перспективи подальших досліджень. Позитивні надбання спрямовують нас на необхідність подальшої скоординованої психосоціальної підтримки педагогів, оскільки оновлення змісту освіти й навчальних технологій, узгодження їх із потребами учасників освітнього процесу, інтеграцією у світовий освітній простір передбачає орієнтацію їх на створення ефективних механізмів запровадження компетентнісного підходу в свою діяльність (Поуль В., 2020, с. 114). У 2020–2021 навчальному році навчально-методичною лабораторією акмеології та кафедрою теорії й методики дошкільної та початкової освіти МОППО заплановано низку заходів щодо продовження науково-методичного супроводу реалізації Проєкту, зокрема:

- вивчення науково-теоретичних засад інтегрованого компетентнісного навчання в початковій школі, ключових ознак і прикладів реалізації;

- проведення навчальних тренінгів (у рамках курсів підвищення кваліфікації вчителів основ здоров'я та вчителів початкових класів) та компетентнісно, діяльнісно орієнтованих модулів із використанням технік розвитку життєвих навичок учнів;
- інформування учасників Проєкту, педагогічної спільноти та громадськості про хід і результати реалізації Проєкту на сайті Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протягом року);
- апробування в пілотних класах НУШ підручників «Я досліджую світ» для учнів 4 класу (автори: Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко);
- узагальнення та презентація досвіду вчителів пілотних класів НУШ щодо різнобічного розвитку дитини, її особистісного становлення, соціалізації та здоров'язбереження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронцова Т. В. Вчимося жити разом: програма розвитку соціальних навичок учнів основної та старшої школи у курсі «Основи здоров'я»/ Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. – Київ : Алатон, 2017. – 32 с. : – ISBN 978-966-2663-42-6.
2. Воронцова Т. В. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посіб. / Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. – Київ : Алатон, 2019. – 128 с. : – ISBN 978-966-2663-43-3.
3. Воронцова Т. В. Посібник для вчителя з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (основна і старша школа) / Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. – Київ : Алатон, 2017. – 376 с. : – ISBN 978-966-2663-53-2
4. Концепція нової української школи : Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 27.10.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/ofPzKoJ>
5. Матеріали другого міжнародного симпозиуму «Освіта і здоров'я підрастаючого покоління»: Зб. наук. праць в 2-х частинах / За ред. Страшка С. В. – Вип. 2. – Ч. 1. – Київ : Алатон, 2018. – 87 с.
6. Медіаресурси проєкту «Вчимося жити разом» (початкова школа) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://is.gd/jSJW7k>
7. Навчання здоровому способу життя на засадах розвитку навичок через систему шкільної освіти: оцінка ситуації / О. М. Балакірева (кер. авт. кол.), Л. С. Ващенко, О. Т. Сакович та ін. – К. : Державний ін.-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – 108 с.

8. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в новій українській школі / Указ Президента України від 25.05.2020 № 195/2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33789>

9. Портал превентивної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.autta.org.ua>.

10. Поуль В. Психолого-педагогічний супровід розвитку особистості педагога на засадах компетентнісного підходу/ Архів матеріалів міжнародних наукових конференцій, 2020. – С. 110–114. DOI 10.36074/d-oblipppo.conf-10.12.2020-07

11. Репортаж з організаційно-мотиваційного семінару-практикуму (Миколаїв) // Учитель початкової школи ; голов. ред. Н. О. Андрусич. – К., 2017. – № 12. – С. 3–8.

12. Формування здорового способу життя. Навчально-методичні рекомендації / Авт. колект. Т. Андриученко, О. Вакуленко, В. Волков, Н. Дзюба, В. Коляда, Н. Комарова, І. Пеша, Н. Тілікіна (кер. авт. колект. О. Вакуленко). – К. : ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2018. – 100 с.

13. Шаповалова Т. Г. Формування здоров'язбережувальної компетентності гуртківців у позашкільному навчальному закладі / Т. Г. Шаповалова / Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології, 2012. – № 2 (20). – С. 191–199.

ВНЕДРЕНИЕ ВСЕУКРАИНСКОГО ПРОЕКТА «УЧИМСЯ ЖИТЬ ВМЕСТЕ» НА НИКОЛАЕВЩИНЕ

Степанец Наталья,

*доцент кафедры теории и методики
дошкольного и начального образования
Николаевский областной институт
последипломного педагогического образования
ул. Адмиральская, 4-а, 54001, г. Николаев, Украина
nataliia.stepanets@moipppo.mk.ua*

Погорелова Любовь,

*методист научно-методической
лаборатории акмеологии,
Николаевский областной институт
последипломного педагогического образования
ул. Адмиральская, 4-а, 54001, г. Николаев, Украина
liubov.pohorelova@moipppo.mk.ua*

В статье отражена основная цель, задания и векторы внедрения всеукраинского проекта «Учимся жить вместе». Авторы раскрывают формы внедрения проекта в развитие школьного образования Николаевщины на основе идей и положений Концепции «Новая украинская школа». Технологической базой проекта является образование на основе приобретения жизненных навыков, развитие которых является актуальным в контексте реализации идей новой украинской школы. Образование на основе развития жизненных навыков – успешная педагогическая технология, которая приобщает учеников к процессу обучения как активных субъектов. Методы обучения ориентированы на интерактив. Поданы этапы внедрения проекта в начальной школе, сформулированы основные направления работы с педагогами основной и старшей школы Николаевщины. Научно-методическое сопровождение проекта обеспечивает портал превентивного образования. Мощной базой для подготовки педагогов относительно дальнейшего вне-

дрення тренінгового курсу, розробаного авторами проекту, в заведеннях общего среднего образования является Николаевский областной институт последипломного педагогического образования.

Ключевые слова: гармоничное двушаровое целнодинамическое мышление; жизненные навыки; компетентное обучение; образование на основе приобретения жизненных навыков; последипломная подготовка педагогических работников; ресурсы образования.

IMPLEMENTATION OF THE ALL-UKRAINIAN PROJECT «LEARNING TO LIVE TOGETHER» IN MYKOLAIV REGION

Stepanets Natalia,

Associate Professor;

Department of Theory and Methods of Preschool
and Primary Education

Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute
4-a Admiralska Street, 54001, Mykolaiv, Ukraine
nataliia.stepanets@moippo.mk.ua

Pohorelova Liubov,

educator of Laboratory of Acmeology

Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute
4-a Admiralska Street, 54001, Mykolaiv, Ukraine
liubov.pohorelova@moippo.mk.ua

The article highlights the main purpose, objectives, and vectors of the All-Ukrainian project «Learning to live together.» The authors reveal the project implementation into school education of Mykolayiv region within the ideas «New Ukrainian School» Concept. The basis of the project is life skills-oriented education which is relevant to the context of «New Ukrainian School». Life skills-oriented education is a successful pedagogical technology that involves students fully. Teaching methods are focused on interactivity. The stages of project implementation into primary school are given, the main directions of work with primary and secondary school teachers are formulated. Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute supports teachers for further introduction of the training course in establishments of general secondary education.

Keywords: advanced training for teachers; competent training; educational resources; harmonious two-hemispheric all-dynamic thinking; life skills; life skills-oriented education.

REFERENCES

1. Andriuchenko, T., Vakulenko, O., Volkov, V., Dziuba, N., Koliada, V., Komarova, N., Piesha I. & ta in. (2018). *Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia* [Formation of a healthy lifestyle]. K.: DU «Derzhavnyi instytut simeinoi ta molodizhnoi polityky» (ukr).
2. Andrusych, N. O. (Ed.). (2017). *Reportazh z orhanizatsiino-motyvatytsiinoho seminaru-praktykumu (Mykolaiv)*. [Report from the organizational and motivational seminar-workshop]. *Uchytel pochatkovoi shkoly*, 12. K. (ukr).
3. Balakirieva, O. M., Vashchenko, L. S., Sakovych, O. T. & ta in. (2004). *Navchannia zdorovomu sposobu zhyttia na zasadakh rozvytku navychok cherez systemu shkilnoi osvity: otsinka sytuatsii*. [Teaching a healthy lifestyle on the basis of skills development through the

school education system: assessment of the situation]. K.: Derzhavnyi in.-t problem simi ta molodi (ukr).

4. Kontseptsiiia novoi ukrainskoi shkoly. Rishennia kolehii Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 27.10.2016 [Elektronnyi resurs]. [The concept of a new Ukrainian school]. Retrieved from: <https://cutt.ly/ofPzKoJ> (ukr).

5. Mediaresursy proiektu «Vchymosia zhyty razom» (pochatkova shkola). [Media resources of the project «Learning to live together» (primary school)]. [Elektronnyi resurs]. Retrieved from: <https://is.gd/jSJW7k> (ukr).

6. Natsionalna stratehiia rozbudovy bezpechnoho i zdorovoho osvitnoho seredovyscha v novii ukrainskii shkoli [National strategy for building a safe and healthy educational environment in the new Ukrainian school]. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25.05.2020 № 195/2020. [Elektronnyi resurs]. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33789> (ukr).

7. Portal preventyvnoi osvity [Preventive education portal]. [Elektronnyi resurs]. Retrieved from: <https://www.autta.org.ua> (ukr).

8. Poul, V. (2020). *Psykhologo-pedahohichniy suprovid rozvytku osobystosti pedahoha na zasadakh kompetentnysnoho pidkhodu / Arkhiv materialiv mizhnarodnykh naukovykh konferentsii* [Psychological and pedagogical support of the teacher's personality development on the basis of the competence approach / Archive of materials of international scientific conferences]. DOI 10.36074/d-obliplo.conf-10.12.2020-07 (ukr).

9. Shapovalova, T. H. (2012). Formuvannia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti hurtkivtsiv u pozashkilnomu navchalnomu zakladi [Formation of health-preserving competence of students in out-of-school educational institution]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*, 2 (20), 191–199 (ukr).

10. Strashko, S.V. (Ed.). (2018). *Materialy druhoho mizhnarodnoho sympoziumu «Osvita i zdorovia pidrostaiuchoho pokolinnia»* [Proceedings of the second international symposium «Health education of the younger generation»]. Zb. nauk. prats v 2-kh chastynakh. Vyp. 2. Ch. 1. Kyiv: Alaton (ukr).

11. Vorontsova, T. V. & Ponomarenko, V. S. & ta in. (2019). *Nova ukrainska shkola: metodyka navchannia intehrovanoho kursu «Ya doslidzhuuu svit» u 1–2 klasakh zakladiv zahalnoi serednoi osvity na zasadakh kompetentnysnoho pidkhodu* [New Ukrainian school: methods of teaching the integrated course «I explore the world» in 1-2 classes of general secondary education on the basis of the competence approach]. Kyiv: Alaton (ukr).

12. Vorontsova, T. V. & Ponomarenko, V. S. & ta in. (2017a). *Posibnyk dlia vchytelia z rozvytku sotsialnykh navychok u kursi «Osnovy zdorovia» (osnovna i starsha shkola)* [Teacher's Guide to Social Skills in the Basics of Health Course (Primary and High School)]. Kyiv: Alaton (ukr).

13. Vorontsova, T. V. & Ponomarenko, V. S. & ta in. (2017b). *Vchymosia zhyty razom: prohrama rozvytku sotsialnykh navychok uchniv osnovnoi ta starshoi shkoly u kursi «Osnovy zdorovia»* [Learning to live together: a program for the development of social skills of primary and secondary school students in the course «Fundamentals of Health»]. Kyiv: Alaton (ukr).